

1. Identificación da programación

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15016000	Compostela	Santiago de Compostela	2018/2019

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
SSC	Servizos socioculturais e á comunidade	CMSSC01	Atención a persoas en situación de dependencia	Ciclos formativos de grao medio	Réxime xeral-ordinario

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP0210	Organización da atención ás persoas en situación de dependencia	2018/2019	6	123	123

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	LUCÍA LÓPEZ REY, EMILIA FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ (Subst.)
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

Este deseño curricular corresponde ao módulo profesional ORGANIZACIÓN DA ATENCIÓN AS PERSOAS EN SITUACIÓN DE DEPENDENCIA do Ciclo Medio ATENCIÓN AS PERSOAS EN SITUACIÓN DE DEPENDENCIA, pertencente a Familia Profesional SERVIZOS SOCIOCULTURAI E Á COMUNIDADE, cunha duración de 2.000 horas, impartido no CIFP COMPOSTELA en Santiago de Compostela (A Coruña).

O perfil profesional do título de técnico en atención a persoas en situación de dependencia determínase pola súa competencia xeral, polas súas competencias profesionais, persoais e sociais, así como pola relación de cualificacións e, de ser o caso, unidades de competencia do Catálogo Nacional de Cualificacións Profesionais incluídas no título.

A competencia xeral deste título consiste en atender as persoas en situación de dependencia no ámbito domiciliario e institucional, co fin de manter e mellorar a súa calidade de vida, realizando actividades asistenciais e non asistenciais, psicosociais e de apoio á xestión doméstica, aplicando medidas e normas de prevención e seguridade, e derivándoas a outros servizos en caso necesario.

As competencias profesionais, persoais e sociais deste título son as que se relacionan:

- a) Determinar as necesidades asistenciais e psicosociais da persoa en situación de dependencia mediante a interpretación da información obtida acerca da persoa a través do plan de atención individual, respectando a súa confidencialidade.
- b) Organizar as actividades de atención ás persoas en situación de dependencia, favorecendo a súa colaboración e a da familia, e tendo en conta as directrices establecidas no plan de atención individualizada.
- c) Realizar as tarefas de hixiene persoal e vestidura das persoas en situación de dependencia, achegando a axuda precisa, favorecendo ao máximo a súa autonomía nas actividades da vida diaria e mantendo cara a elas unha actitude de respecto e profesionalidade.
- d) Organizar a intervención relativa á alimentación, supervisando os menús, preparando os alimentos e administrándoos en caso necesario.
- e) Xestionar a documentación básica e o orzamento da unidade de convivencia, cun óptimo aproveitamento dos recursos e asegurando a viabilidade da xestión económica.
- f) Realizar as actividades de mantemento e limpeza do domicilio, garantindo as condicións de habitabilidade, hixiene e orde, con criterios de calidade, seguridade e coidado do ambiente e, de ser o caso, tramitando a documentación pertinente.
- g) Realizar as intervencións relacionadas co estado físico das persoas en situación de dependencia, seguindo as pautas establecidas e amosando en todo momento respecto pola súa intimidade.
- h) Realizar os traslados, as mobilizacións e o apoio á deambulación das persoas en situación de dependencia, empregando os protocolos e as axudas técnicas necesarias, seguindo as pautas marcadas no plan de atención individual (PAI) e adoptando medidas de prevención e seguridade.
- i) Aplicar medidas de prevención e seguridade tanto para as persoas en situación de dependencia como para o persoal profesional, en distintos ámbitos de intervención.
- j) Dar resposta a situacións de emerxencia e risco para a saúde no desenvolvemento da actividade profesional, aplicando técnicas de primeiros auxilios.
- k) Pór en práctica intervencións de apoio psicosocial, empregando axudas técnicas, apoios de comunicación e tecnoloxías da información e da comunicación, e seguindo as pautas marcadas no plan de atención individual.
- l) Aplicar técnicas e estratexias para o mantemento e o desenvolvemento das habilidades de autonomía persoal e social das persoas en situación de dependencia, empregando axudas técnicas e de comunicación consonte as pautas marcadas no plan de atención individual.
- m) Realizar tarefas de acompañamento e asistencia persoal, respectando as directrices do plan individual de vida independente e as decisións da persoa usuaria.
- n) Asesorar persoas en situación de dependencia, familiares e persoal coidador non formal, proporcionándolles pautas de actuación no coidado e na atención asistencial e psicosocial, e adecuando a comunicación e as actitudes ás características das persoas interlocutoras.
- ñ) Resolver as continxencias con iniciativa e autonomía, amosando unha actitude autocrítica e procurando alternativas para favorecer o benestar das persoas en situación de dependencia.
- o) Colaborar no control e no seguimento das actividades asistenciais, psicosociais e de xestión domiciliaria, cubrindo os rexistros oportunos, manexando as aplicacións informáticas do servizo e comunicando as incidencias detectadas.

- p) Xestionar as chamadas entrantes e saíntes do servizo de teleasistencia, recibíndoas e emitíndoas segundo os protocolos establecidos, utilizando aplicacións informáticas e ferramentas telemáticas.
- q) Adaptarse ás novas situacións laborais orixinadas por cambios tecnolóxicos e organizativos nos procesos produtivos, actualizando os seus coñecementos, utilizando os recursos existentes para a aprendizaxe ao longo da vida e as tecnoloxías da información e da comunicación.
- r) Actuar con responsabilidade e autonomía no ámbito da súa competencia, organizando e desenvolvendo o traballo asignado, e cooperando ou traballando en equipo con diferentes profesionais no contorno de traballo.
- s) Resolver de xeito responsable as incidencias relativas á súa actividade, e identificar as súas causas, dentro do ámbito da súa competencia e da súa autonomía.
- t) Comunicarse eficazmente, respectando a autonomía e competencia das persoas que interveñen no ámbito do seu traballo.
- u) Aplicar os protocolos e as medidas preventivas de riscos laborais e protección ambiental durante o proceso produtivo, para evitar danos nas persoas, no contexto laboral e no ambiente.
- v) Aplicar procedementos de calidade e de accesibilidade e deseño universais nas actividades profesionais incluídas nos procesos de produción ou prestación de servizos.
- w) Realizar a xestión básica para a creación e o funcionamento dunha pequena empresa, e ter iniciativa na súa actividade profesional.
- x) Exercer os dereitos e cumprir as obrigas derivadas da actividade profesional, de acordo co establecido na lexislación vixente, participando activamente na vida económica, social e cultural.

As persoas que obteñan este título van exercer a súa actividade profesional ou voluntaria no sector dos servizos ás persoas, de carácter asistencial, psicosocial e de apoio á xestión doméstica.

As ocupacións e os postos de traballo máis salientables son os seguintes:

- Coidador/ora de persoas en situación de dependencia en institucións e/ou domicilios.
- Coidador/ora en centros de atención psiquiátrica.
- Xerocultor/ora.
- Gobernante/a e subgobernante/a de persoas en situación de dependencia en institucións.
- Auxiliar responsable de planta de residencias de maiores e persoas con discapacidade.
- Auxiliar de axuda a domicilio.
- Asistente de atención domiciliaria.
- Traballador/ora familiar.
- Auxiliar de educación especial.
- Asistente persoal.
- Teleoperador/ora de teleasistencia.

Podemos valorar con estes datos como na localización do Título de Técnico/a en Atención a Persoas en Situación de dependencia na cidade de Santiago de Compostela as administracións educativas tiveron en conta as seguintes consideracións:

1. As medidas establecidas na Lei 39/2006, do 14 de decembro, de promoción da autonomía persoal e atención ás persoas en situación de dependencia, así como o aumento de persoas da terceira idade, fai previsible unha alta inserción laboral e unha tendencia de crecemento estable.
2. A diminución de coidadores informais no ámbito familiar derivada da situación socioeconómica e laboral das familias ha redundar tamén nunha maior empregabilidade das persoas con esta titulación.
3. O forte crecemento dos servizos de atención diúrna que se observa vai requirir profesionais con maior competencia e versatilidade na realización de actividades de apoio psicosocial.
4. A asistencia para a autonomía persoal, que aparece como sector emerxente, exige profesionais con competencias relacionadas coa función de acompañamento.

5. A progresiva implantación das novas tecnoloxías fai necesaria unha actualización permanente neste campo, para se adaptar aos cambios que se vaian introducindo nas institucións e no propio domicilio.

Cunha duración de 123 horas, o módulo profesional de Organización da atención a persoas en situación de dependencia facilitaralle ao alumnado a formación necesaria para desempeñar as funcións de colaboración na organización da intervención, a intervención e a execución, e de prevención e seguridade, que se realizan nos servizos de atención ás persoas en situación de dependencia, no relativo ao apoio asistencial e psicosocial, e na xestión doméstica.

A función de organización da intervención ten un carácter de colaboración con outro persoal profesional, responsable directo de realizar esta función.

A función de intervención e execución abrangue aspectos como:

- Recollida de información.
- Organización da propia actuación.
- Aplicación de axudas técnicas.
- Desenvolvemento da actuación.
- Aplicación de estratexias de intervención.
- Control, seguimento e avaliación das actividades.
- Elaboración da documentación asociada.
- Información e comunicación ás persoas usuarias e a outras persoas.

As actividades profesionais asociadas a esta función aplícanse en:

- Atención de carácter asistencial e psicosocial ás persoas en situación de dependencia.
- Apoio na xestión doméstica.
- A función de prevención e seguridade abrangue aspectos como:
  - Aplicación da normativa correspondente.
  - Uso de equipamentos de protección individual e colectiva.
  - Xeración de áreas seguras.

As actividades profesionais asociadas a esta función aplícanse en:

- Atención de carácter asistencial e psicosocial ás persoas en situación de dependencia.
- Apoio na xestión doméstica.

A formación do MÓDULO MP0210, Organización da atención a persoas en situación de dependencia, contribúe a alcanzar os obxectivos xerais a), b), j), ñ), o), p), q), r), u), w) e x) do ciclo formativo, e as competencias a), b), i), m), n), ñ), o), r), t) e u) do mesmo.

As liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe que permiten alcanzar os obxectivos do módulo han versar sobre:

- Análise dos tipos de servizos e de institucións que se dirixen á promoción da autonomía e a atención ás persoas en situación de dependencia.
- Análise de plans de atención individualizados e determinación das intervencións apropiadas para os levar a cabo.
- Organización de recursos materiais en función das necesidades das persoas a quen se dirixa a intervención e dos posibles contextos en que se teña que desenvolver a actuación.
- Elaboración de documentos de seguimento das persoas en situación de dependencia.
- Traballo en grupo.
- Autoavaliación do traballo realizado.

A superación deste módulo permite ao alumnado a acreditación das seguinte unidade de competencia:

UC1016_2: preparar e apoiar as intervencións de atención ás persoas e ao seu contorno no ámbito institucional indicadas polo equipo interdisciplinar.

Esta UC capacita ao alumando para traballar en varios ámbitos que están moi presentes na nosa Comunidade, na provincia e na contorna de Santiago de Compostela, contexto socioeconómico de influencia do CIFP Compostela.

Co desenvolvemento da Lei 39/2006, do 14 de decembro, de promoción da autonomía persoal e atención ás persoas en situación de dependencia, e o aumento de persoas da terceira idade fan previsible unha alta inserción laboral e a tendencia a un crecemento estable, máis nesta cidade, onde a poboación está bastante envellecida. Nesta lei crease a figura do/a asistente persoal e as persoas do Foro de Vida Independente reclaman a súa absoluta necesidade para apoiar ás persoas con diversidade, sendo sen dúbida un nicho de traballo máis dos/as futuros/as Técnicos/as de Atención ás persoas en situación de dependencia, a través desta figura como promoción da autonomía persoal e social dos/as destinatarios/as deste recurso.

Outro nicho de traballo importante nesta cidade son sen dúbida os centros de día e as residencias e macrorresidencias para persoas maiores, só temos que pensar en Geriatros e Sarquavitae onde resultará especialmente útil a UC desde módulo xa que a organización das intervencións é sempre importante pero cobra especial relevancia nas institucións de amior tamaño onde o equipo interdisciplinar é moi numeroso, con varias quendas a coordinar, etc.

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	Benestar social e atención á dependencia.	Nesta unidade analizaremos o marco normativo e organizativo da atención á dependencia en España e Galicia, así como os diferentes servizos, organismos, institucións e recursos dos que dispoñemos para atender ás persoas en situación de dependencia.	15	10
2	Atención ás persoas en situación de dependencia.	Nesta unidade analizaremos os equipamentos para a atención ás persoas en situación de dependencia. O equipo interdisciplinar. Papel do TAPSD nos equipos interdisciplinares.	25	20
3	A organización da intervención.	Nesta unidade analizaremos: Os métodos de traballo na atención ás persoas en situación de dependencia. Plan de atención individualizado. Plan individual de vida independente. A necesidade de organizar a intervención.	20	20
4	A accesibilidade e a participación.	Nesta unidade analizaremos: Importancia do entorno na autonomía das persoas. Accesibilidade e adaptacións para a vida in-dependente. Edifícios e instala-cións destinados a persoas en situación de dependencia.	25	20
5	Recursos para favorecer a accesibilidade.	Nesta unidade analizaremos: Moblaxe adaptada. Axudas técnicas. Normativa de prevención e seguridade. Entomas seguras.	23	20
6	Documentación para a organización e a prestación de servizos.	Nesta unidade analizaremos: Documentación para organizar a atención e controlar o traballo. Expediente individual. Rexistro de información. Técnicas e instrumentos. Aplicacións informáticas de xestión e control.	15	10

4. Por cada unidade didáctica

4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	Benestar social e atención á dependencia.	15

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Interpreta programas de atención ás persoas en situación de dependencia, tendo en conta a relación entre o modelo organizativo e de funcionamento e o marco legal.	NO
RA4 - Xestiona a documentación básica da atención a persoas en situación de dependencia en relación cos obxectivos da intervención.	NO

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Comparouse a normativa en materia de atención ás persoas en situación de dependencia nos ámbitos comunitario, estatal, autonómico e local.
CA1.2 Descríbense os modelos e os servizos de atención ás persoas en situación de dependencia.
CA1.2.1 Descríbense os modelos de atención ás persoas en situación de dependencia.
CA1.2.2 Descríbense os servizos de atención ás persoas en situación de dependencia.
CA1.7 Identifícanse as funcións do persoal técnico en atención a persoas en situación de dependencia no equipo interdisciplinar das institucións e nos servizos para a atención ás persoas en situación de dependencia.
CA4.9 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara á participación, interese e responsabilidade na realización das distintas actividades do módulo.
CA4.10 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara ao uso axeitado dos espazos, materiais, TICs e tempos.
CA4.11 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara a todos os membros da comunidade educativa.

4.1.e) Contidos

Contidos
Marco legal da atención ás persoas en situación de dependencia: ámbito europeo, estatal, autonómico e local.
Modelos e servizos de atención ás persoas en situación de dependencia. Principios que rexen a atención ás persoas en situación de dependencia. Sistema para a autonomía e a atención á dependencia (SAAD): finalidade, prestacións e servizos. Rede de servizos
Papel do persoal técnico en atención ás persoas en situación de dependencia nos equipos interdisciplinares.

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	Atención ás persoas en situación de dependencia.	25

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Interpreta programas de atención ás persoas en situación de dependencia, tendo en conta a relación entre o modelo organizativo e de funcionamento e o marco legal.	NO
RA4 - Xestiona a documentación básica da atención a persoas en situación de dependencia en relación cos obxectivos da intervención.	NO

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.3 Identifícanse os requisitos e as características organizativas e funcionais que deben cumprir os servizos de atención ás persoas en situación de dependencia.
CA1.4 Descríbense as estruturas organizativas e as relacións funcionais tipo dos equipamentos residenciais dirixidos a persoas en situación de dependencia.
CA1.5 Descríbense as funcións, os niveis e os procedementos de coordinación dos equipos interdisciplinares dos servizos de atención ás persoas en situación de dependencia.
CA1.6 Identifícanse os recursos humanos necesarios para garantir a atención integral das persoas en situación de dependencia.
CA1.8 Argumentouse a importancia dun equipo interdisciplinar na atención ás persoas en situación de dependencia.
CA4.9 Actúese mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara á participación, interese e responsabilidade na realización das distintas actividades do módulo.
CA4.10 Actúese mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara ao uso axeitado dos espazos, materiais, TICs e tempos.
CA4.11 Actúese mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara a todos os membros da comunidade educativa.

4.2.e) Contidos

Contidos
Institucións e organismos relacionados coa cultura de vida independente. Programas de apoio á vida independente e promoción da participación social.
Equipamentos para a atención ás persoas en situación de dependencia: requisitos, organización e funcionamento.
Equipo interdisciplinar nos servizos de promoción da autonomía persoal e atención ás persoas en situación de dependencia: composición, funcións, niveis e procedementos de coordinación.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	A organización da intervención.	20

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Organiza a intervención coas persoas en situación de dependencia, para o que selecciona as estratexias en función das súas características e das directrices do programa de intervención.	SI
RA4 - Xestión a documentación básica da atención a persoas en situación de dependencia en relación cos obxectivos da intervención.	NO

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.1 Descríbense as estratexias de intervención para o desenvolvemento das actividades de atención ás persoas en situación de dependencia.
CA2.2 Interpretáronse correctamente as directrices, as estratexias e os criterios establecidos nun plan de atención individualizado.
CA2.3 Determináronse as intervencións que cumpra realizar para a atención ás persoas en situación de dependencia a partir dos protocolos de actuación da institución correspondente.
CA2.4 Seleccionáronse estratexias para a atención ás persoas en situación de dependencia a partir das súas características e do plan de atención individualizado.
CA2.5 Seleccionáronse métodos de traballo adaptados aos recursos dispoñibles e ás especificacións do plan de traballo ou de atención individualizado.
CA2.6 Estableceuse a secuencia das actividades e as tarefas atendendo ás necesidades da persoa en situación de dependencia e á organización racional do traballo.
CA2.7 Descríbense os principios metodolóxicos e as pautas de actuación do persoal técnico nas tarefas de apoio para a vida independente.
CA2.8 Argumentouse a importancia de respectar os principios de promoción da vida independente e as decisións das persoas usuarias.
CA4.9 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara á participación, interese e responsabilidade na realización das distintas actividades do módulo.
CA4.10 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara ao uso axeitado dos espazos, materiais, TICs e tempos.
CA4.11 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara a todos os membros da comunidade educativa.

4.3.e) Contidos

Contidos
Métodos de traballo na atención ás persoas en situación de dependencia. Metodoloxía de intervención. Estratexias de intervención en función das características da persoa usuaria e do servizo. Protocolos de recepción e acollemento. Observación na promoción
Plan de atención individualizado: características, elementos constitutivos, profesionais que interveñen, distribución de tarefas, horarios e quendas.
Plan individual de vida independente: características, elementos constitutivos e persoas que interveñen.
Apoio persoal para a vida independente.
Apoio persoal no ámbito escolar.
Funcións e tarefas do asistente persoal: metodoloxía de traballo; principios e pautas de actuación.
Plan de traballo do profesional.
Xustificación da necesidade de organización da intervención.

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	A accesibilidade e a participación.	25

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Organiza os recursos necesarios para a intervención, tendo en conta a relación entre o contexto onde desenvolva a súa actividade e as características das persoas en situación de dependencia.	NO
RA4 - Xestiona a documentación básica da atención a persoas en situación de dependencia en relación cos obxectivos da intervención.	NO

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.1 Identifícanse os factores do medio que favorecen ou iniben a autonomía das persoas na súa vida cotiá.
CA3.3 Acondionouse a zona para favorecer a mobilidade e os desprazamentos das persoas en situación de dependencia, así como o seu uso e a súa utilidade.
CA3.5 Aplicáronse os criterios que cumpra seguir na organización de espazos, equipamentos e materiais para favorecer a autonomía das persoas.
CA3.7 Descríbense os recursos do contexto para mellorar a intervención.
CA3.8 Argumentouse a importancia de informar as persoas en situación de dependencia e as súas familias ou o persoal coidador non formal sobre as actividades programadas, para favorecer a súa participación.
CA4.9 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara á participación, interese e responsabilidade na realización das distintas actividades do módulo.
CA4.10 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara ao uso axeitado dos espazos, materiais, TICs e tempos.
CA4.11 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara a todos os membros da comunidade educativa.

4.4.e) Contidos

Contidos
Instalacións e edificios destinados a persoas en situación de dependencia. Deseño arquitectónico de equipamentos destinados a persoas en situación de dependencia. Lexislación sobre requisitos de espazo dos equipamentos residenciais. Condicións e criterios
Importancia do medio na autonomía das persoas. O contexto como causa da dependencia. Factores e grao de incidencia nas actividades da vida diaria.

4.5.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
5	Recursos para favorecer a accesibilidade.	23

4.5.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Organiza os recursos necesarios para a intervención, tendo en conta a relación entre o contexto onde desenvolva a súa actividade e as características das persoas en situación de dependencia.	NO
RA4 - Xestiona a documentación básica da atención a persoas en situación de dependencia en relación cos obxectivos da intervención.	NO

4.5.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.2 Recoñeceuse a moblaxe e os instrumentos de traballo propios de cada contexto de intervención.
CA3.4 Identifícouse a normativa en materia de prevención e seguridade para organizar os recursos.
CA3.6 Identifícanse as axudas técnicas necesarias para favorecer a autonomía e a comunicación da persoa.
CA4.9 Actúouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara á participación, interese e responsabilidade na realización das distintas actividades do módulo.
0CA4.10 Actúouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara ao uso axeitado dos espazos, materiais, TICs e tempos.
CA4.11 Actúouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara a todos os membros da comunidade educativa.

4.5.e) Contidos

Contidos
Moblaxe adaptada: características e tipos; materiais e instrumentos de traballo para o seu mantemento.
Accesibilidade e adaptación da área para a vida independente.
Produtos de apoio.
Normativa de prevención e seguridade. Áreas seguras.

4.6.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
6	Documentación para a organización e a prestación de servizos.	15

4.6.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA4 - Xestiona a documentación básica da atención a persoas en situación de dependencia en relación cos obxectivos da intervención.	SI

4.6.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA4.1 Identifícanse os elementos que debe recoller a documentación básica da persoa usuaria.
CA4.2 Aplicáronse protocolos de recollida da información precisa para coñecer os cambios das persoas en situación de dependencia e o seu grao de satisfacción.
CA4.3 Xustificouse a utilidade e a importancia de documentar por escrito a intervención realizada.
CA4.4 Identifícanse as canles de comunicación das incidencias detectadas.
CA4.5 Integrouse, organizouse e actualizouse toda a documentación, para confeccionar un modelo de expediente individual.
CA4.6 Aplicáronse criterios de actuación que garantan a protección de datos das persoas usuarias.
CA4.7 Utilizáronse equipamentos e aplicacións informáticas para a xestión da documentación e os expedientes.
CA4.8 Valorouse a importancia de respectar a confidencialidade da información.
CA4.9 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara á participación, interese e responsabilidade na realización das distintas actividades do módulo.
CA4.10 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara ao uso axeitado dos espazos, materiais, TICs e tempos.
CA4.11 Actuouse mantendo actitudes e comportamentos axeitados de cara a todos os membros da comunidade educativa.

4.6.e) Contidos

Contidos
Documentación para a organización da atención ás persoas en situación de dependencia: inventarios e protocolos para a detección de necesidades e reposición de materiais.
Documentos para o control do traballo: planificación de persoal, calendarios de quendas e vacacións, inventarios, e fichas de pedidos de servizos de mantemento e reposición de materiais.
Expediente individual: elementos, informes, follas de incidencia, protocolos de actuación individualizados, fichas de control de evolución, follas de seguimento sanitario, etc.
Rexistro da información: técnicas e instrumentos.
Clasificación e arquivo da información: técnicas e instrumentos.
Protección de datos de carácter persoal.
Transmisión da información. Partes de incidencias. Informes de evolución. Compilación de observacións directas.
Uso de aplicacións informáticas de xestión e control.

5. Mínimos exigibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

MÍNIMOS EXIXIBLES:

O Decreto que regula o título de Técnico Medio de Atención a Persoas en Situación de Dependencia, non recolle de forma explícita uns mínimos exigibles como tal. No en tanto, pódese extraer da súa lectura que, ao tratarse de ensinanzas profesionais, os mínimos exigibles para superar o módulo veñen determinados pola consecución dos resultados de aprendizaxe baseados nos criterios de avaliación.

Así pois, os mínimos para acadar a avaliación positiva no presente módulo evidenciarán a consecución de todos os RA dun xeito equilibrado e cun grao de participación activa nos traballos e actividades a desenvolver. Os mínimos serán a referencia para desenvolver as probas de recuperación das partes non superadas, así como as probas de avaliación extraordinaria do alumnado con perda de avaliación continua, e guiarán o proceso de avaliación ordinaria do módulo.

Tal e como se indicou no apartado anterior, os mínimos exigibles para o módulo de Organización da atención as persoas en situación de dependencia son:

RA1. Interpreta programas de atención ás persoas en situación de dependencia, tendo en conta a relación entre o modelo organizativo e de funcionamento e o marco legal vixente.

CA1.1. Comparouse a normativa en materia de atención ás persoas en situación de dependencia nos ámbitos comunitario, estatal, autonómico e local.

CA1.2 - Describíronse os modelos e os servizos de atención ás persoas en situación de dependencia.

CA1.3 - Identifícanse os requisitos e as características organizativas e funcionais que deben cumprir os servizos de atención ás persoas en situación de dependencia.

CA1.4 - Describíronse as estruturas organizativas e as relacións funcionais tipo dos equipamentos residenciais dirixidos a persoas en situación de dependencia.

CA1.5 - Describíronse as funcións, os niveis e os procedementos de coordinación dos equipos interdisciplinares dos servizos de atención ás persoas en situación de dependencia.

CA1.6 - Identifícanse os recursos humanos necesarios para garantir a atención integral das persoas en situación de dependencia.

CA1.7 - Identifícanse as funcións do persoal técnico en atención a persoas en situación de dependencia no equipo interdisciplinar das institucións e nos servizos para a atención ás persoas en situación de dependencia.

RA2. Organiza a intervención coas persoas en situación de dependencia, para o que selecciona as estratexias en función das súas características e das directrices do programa de intervención.

CA2.1 - Describíronse as estratexias de intervención para o desenvolvemento das actividades de atención ás persoas en situación de dependencia.

CA2.2 - Interpretáronse correctamente as directrices, as estratexias e os criterios establecidos nun plan de atención individualizado.

CA2.3 - Determináronse as intervencións que cumpra realizar para a atención ás persoas en situación de dependencia a partir dos protocolos de actuación da institución correspondente.

CA2.4 - Seleccionáronse estratexias para a atención ás persoas en situación de dependencia a partir das súas características e do plan de atención individualizado.

CA2.5 - Selecciónanse métodos de traballo adaptados aos recursos dispoñibles e ás especificacións do plan de traballo ou de atención individualizado.

CA2.6 - Estableceuse a secuencia das actividades e as tarefas atendendo ás necesidades da persoa en situación de dependencia e á organización racional do traballo.

CA2.7 - Descríbense os principios metodolóxicos e as pautas de actuación do persoal técnico nas tarefas de apoio para a vida independente.

RA3. Organiza os recursos necesarios para a intervención, tendo en conta a relación entre o contexto onde desenvolva a súa actividade e as características das persoas en situación de dependencia.

CA3.1 - Identifícanse os factores do medio que favorecen ou iniben a autonomía das persoas na súa vida cotiá.

CA3.2 - Recoñeceuse a moblaxe e os instrumentos de traballo propios de cada contexto de intervención.

CA3.3.- Acondicionouse a zona para favorecer a mobilidade e os desprazamentos das persoas en situación de dependencia, así como o seu uso e a súa utilidade.

CA3.4 - Identificouse a normativa legal vixente en materia de prevención e seguridade para organizar os recursos.

CA3.5 - Aplicáronse os criterios que cumpra seguir na organización de espazos, equipamentos e materiais para favorecer a autonomía das persoas.

CA3.6 - Identifícanse as axudas técnicas necesarias para favorecer a autonomía e a comunicación da persoa.

CA3.7 - Descríbense os recursos do contexto para mellorar a intervención.

RA4. Xestiona a documentación básica da atención a persoas en situación de dependencia en relación cos obxectivos da intervención.

CA4.1 - Identifícanse os elementos que debe recoller a documentación básica da persoa usuaria.

CA4.2 - Aplicáronse protocolos de recollida da información precisa para coñecer os cambios das persoas en situación de dependencia e o seu grao de satisfacción.

CA4.3 - Xustificouse a utilidade e a importancia de documentar por escrito a intervención realizada.

CA4.4 - Identifícanse as canles de comunicación das incidencias detectadas.

CA4.5. Integrouse, organizouse e actualizouse toda a documentación, para confeccionar un modelo de expediente individual.

CA4.6 - Aplicáronse criterios de actuación que garantan a protección de datos das persoas usuarias.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

CUALIFICACIÓN DAS UNIDADES DIDÁCTICAS

Para calcular a cualificación de cada unidade didáctica, primeiramente cualifícanse cada un dos CAs que a compoñen.

- Cualificación dos CAs: Os CAs serán avaliados mediante os instrumentos sinalados no apartado 4c desta programación (probos, táboas de indicadores...). En función destes instrumentos, cada CA será cualificado entre 0 e 10, considerándose superado cando a cualificación obtida sexa igual ou superior a 5. Os CAs non considerados como "mínimos exixibles", poderán obter unha cualificación menor de 5. Para calcular a cualificación final da UD, os CAs (considerados como "mínimos exixibles") non superados, deberán ser recuperados.

- Cualificación final da UD: a cualificación dos CAs superados, (e a dos non superados non considerados "mínimos exixibles"), será ponderada polo peso que dito CA ten no conxunto da UD. O resultado da suma destes CAs ponderados, será a cualificación final da UD.

Unha unidade considérase superada, cando todos os CAs que a compoñen (agás os non considerados como "mínimos exixibles") sexan cualificados con 5 ou máis de 5.

Cualificación final da UD=(CualifCA1×(Peso CA1 no total da unidade)/100)+(CualifCA2×(Peso CA2 no total da unidade)/100)+...+(Cualif CAn×(Peso CAn no total da unidade)/100)

CUALIFICACIÓN FINAL DO MÓDULO

Para superar o módulo, deberán superarse todas as UD que o compoñen, e polo tanto, todos os CAs considerados como "mínimos exixibles", que compoñen cada unidade.

Unha vez superadas todas as UD, a cualificación final do módulo será o resultado da suma das cualificacións de ditas unidades, unha vez ponderadas polo peso que cada unidade ten no conxunto do módulo.

Cualificación final do módulo=(Cualif final UD1×(Peso UD1 no total do módulo)/100)+(Cualif final UD2×(Peso UD2 no total do módulo)/100)+...+(Cualif final UDn×(Peso UDn no total do módulo)/100)

CÁLCULO DA CUALIFICACIÓN TRIMESTRAL

A cualificación reflexada no boletín do primeiro trimestre, será o resultado da suma das cualificacións finais das unidades traballadas no trimestre ponderado polo peso que dita suma ten sobre a cualificación máxima que o alumno/a pode obter no trimestre.

Cualificación trimestral=(Sumatorio das cualificacións finais das UD traballadas no trimestre× 10)/Sumatorio dos valores máximos das unidades traballadas no trimestre (cualificadas de 1 a 10)

No caso de que no trimestre o alumno/a non fora quen de superar algún dos CAs considerados como "mínimos exixibles" e polo tanto non superara a unidade correspondente, a cualificación da avaliación trimestral non poderá ser superior a 4.

A cualificación reflexada no boletín do segundo trimestre, será igual á cualificación final do módulo.

CUALIFICACIÓN DOS INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN DOS CAs

A cualificación dos diferentes instrumentos de avaliación realizarase tendo en conta as seguintes consideracións:

- **PROBAS:** un CA poderá ser avaliado mediante unha ou varias probas escritas e/ou orais de carácter individual ou grupal, que poderán ser de diverso tipo (test, preguntas breves, caso práctico...). Consideraranse superadas as probas cualificadas como mínimo cun 5.

- **OUTROS** (táboas de indicadores, rexistros anecdóticos...): Avaliaranse deste xeito os produtos realizados polo alumnado, tanto de xeito individual, como en grupo e dentro e fora da aula. Estes produtos poderán ser: ensaios de comportamento, documentos (informes, traballos de investigación, comentarios analíticos, exercicios de síntese e reflexión ...) ou calquera outra elaboración do alumnado. Nestes produtos e, independentemente dos aspectos particulares avaliados en cada un, valorarase, entre outros, a estrutura e presentación dos contidos, a elaboración de todos os apartados solicitados, a elección correcta dos materiais, a viabilidade da proposta (de ser o caso), a entrega no prazo acordado, a adecuación aos formatos de entrega, a corrección ortográfica e gramatical, a orixinalidade e creatividade, a calidade na presentación e a bibliografía/webgrafía consultada. En caso de que algún destes produtos teña que expoñerse públicamente ao grupo-clase, valorarase tamén a calidade do discurso, a utilización de recursos, as habilidades e destrezas demostradas, a adecuación aos tempos asignados, a equidade no reparto de tarefas (nos traballos grupais)..

Respecto aos produtos grupais, cabe sinalar que os membros do grupo poden obter diferentes cualificacións nun mesmo produto, e no caso de

que algún membro non amose suficiente implicación, incumpra as directrices aportadas pola docente, non se presente a exposición pública (de ser o caso) por causa inxustificada... podería ser cualificado negativamente a pesares de que o resto de grupo acade unha cualificación positiva. Os produtos non presentados serán cualificados cun 0, e os presentados fora de prazo (ata un máximo de 2 días despois da data acordada) serán cualificados cun 5 como máximo.

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

PROCEDEMENTO PARA A RECUPERACIÓN DOS CA NON SUPERADOS

Para superar os CAs considerados como "mínimos exixibles", o alumnado deberá obter unha cualificación igual ou superior a 5 nos instrumentos de avaliación previstos para estes CAs. No caso de obter unha cualificación inferior, os CAs consideraranse non superados, e deberán ser recuperados.

A recuperación dos CAs non superados realizarase tendo en conta as seguintes consideracións:

- No caso de non superar as probas escritas previstas para cada CA, o alumno/a deberá realizar unha nova proba, relacionada cos criterios de avaliación non superados. Esta proba, poderá coincidir coa proba final do módulo. No caso de non superar esta proba, o módulo considerase non superado e o alumno/a, deberá realizar as actividades de recuperación previstas pola normativa vixente.

- No caso de non obter cualificacións positivas nos CAs avaliados mediante outros instrumentos (táboas de indicadores, rexistros anecdóticos...) o alumno/a deberá repetir a elaboración (traballo documental, ensaio de comportamento...) sobre a que se aplica dito instrumento ou realizar outra elaboración similar, relacionada co criterio de avaliación correspondente. O prazo previsto para a entrega ou demostración das elaboracións non superadas, poderá coincidir coa proba final do módulo. No caso da non superación destas novas elaboracións, o módulo considerase non superado e o alumno/a, deberá realizar as actividades de recuperación previstas pola normativa vixente.

- No caso de non superar algún/s dos CAs de carácter máis actitudinal recollidos nunha unidade didáctica, o alumnado deberá demostrar unha mellora da actitude na seguinte unidade didáctica, e no caso de tratarse da última unidade, o módulo considerase non superado e o alumno/a, deberá realizar as actividades de recuperación previstas pola normativa vixente.

En tódolos casos anteriores, as actividades de recuperación previstas, concretaranse para cada alumno/a nun informe individualizado, que tomará como referencia os criterios de avaliación non superados.

O alumnado será informado das actividades programadas para a súa recuperación, do período da súa realización, e da data en que será avaliado.

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

Determinación da perda do dereito a avaliación continua:

- Tal e como se establece nas Normas de Organización y Funcionamento (NOF) do CFP COMPOSTELA: ao alumnado de Ciclos Formativos de grado medio e superior, aplicaráselles o disposto no apartado 3 do artigo 25 da Orde do 12 de xullo de 2011 pola que se regulan o desenvolvemento, a avaliación e a acreditación académica do alumnado das ensinanzas de formación profesional inicial: "O número de faltas que implica a perda do dereito á avaliación continua nun determinado módulo será do 10% respecto da súa duración total. Para os efectos de determinación da perda do dereito á avaliación continua, o profesorado valorará as circunstancias persoais e laborais do alumno ou a alumna na xustificación desas faltas." Atendendo as circunstancias anteriormente mencionadas, e para acadar un criterio claro e homoxéneo á hora de

proceder, establece para todos os módulos un máximo dun 10 % para faltas sen xustificación, ampliando dita porcentaxe un máximo dun 5% con xustificación. En todo caso un alumno ou alumna para cada módulo que curse non poderá ter máis do 10% de faltas sen xustificar e un 5% xustificadas, podendo chegar cos dous conceptos ata o 15% no curso académico.

Polo tanto, neste módulo establécese un total de:

- 12 Faltas sen xustificar
- 6 Faltas xustificadas

O alumno/a será apercibido/a cando as faltas sen xustificar superen o 6% da duración do módulo: 7 faltas de asistencia sen xustificar.

A comunicación de perda do dereito a avaliación continua, realizarase cando as faltas sen xustificar do alumno/a superen o 10% da duración do módulo: 12 faltas de asistencia sen xustificar

Na secretaría do centro deberá quedar constancia do apercibimento e da comunicación da perda do dereito á avaliación continua.

Proba de avaliación extraordinaria para o alumnado que perde o dereito de avaliación continua:

Tal e como indica o artigo 25.5 da Orde do 12 de xullo de 2011, O alumnado que perde o dereito á avaliación continua nun determinado módulo terá dereito a unha proba final extraordinaria previa á avaliación final de módulos correspondente. Este alumnado poderá realizar a proba final extraordinaria con anterioridade á realización da FCT, e a cualificación obtida na proba poderá consignarse na avaliación parcial previa á FCT. O alumnado que nesta avaliación teña superados todos os módulos poderá realizar a FCT co resto do alumnado.

A proba de avaliación extraordinaria constará de 2 partes que poden ser desenvoltas en diferentes días:

1ª parte da proba: proba escrita. Poderá incluír cuestións de diferente tipo de resposta: de elección, de resposta corta e/ou de desenvolvemento de cuestións relacionadas coas competencias do módulo.

A duración máxima desta proba será de 2 horas. Para superar esta proba é requisito imprescindible superar a parte correspondente a cada unidade didáctica, cunha nota mínima de 5, do contrario a proba considerárase non superada.

2ª parte da proba: proba escrita de carácter práctico, que consistirá na realización dun suposto práctico. A duración máxima desta proba será de 1 hora.

Para aprobar o módulo é condición imprescindible obter como mínimo un 5 en cada unha das partes, non existindo a posibilidade de facer media entre ambas probas, nin de gardar parte aprobada se fose o caso.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

SEGUIMENTO DA PROGRAMACIÓN

A orde de avaliación no seu artigo 23.5 sinala que cada departamento de familia profesional realizará cunha frecuencia mínima mensual o seguimento das programacións de cada módulo, indicando grado de cumprimento e xustificación razoada no caso de desviacións, ademais a programación será revisada ao inicio de curso e se entregará unha memoria final de curso.

Para o seguimento mensual utilizarase o modelo do procedemento de Programación establecido (utilizando, se é o caso a plataforma habilitada a

tal efecto), que se entregará a xefatura de departamento, xa que dito seguimento e revisión deberá constar nas correspondentes actas de departamento.

Para a memoria final utilizaremos o modelo proporcionado pola xefatura de estudos ao final de curso.

Ademáis do recollido no párrafo anterior, o seguimento da programación levarase a cabo de xeito continuo a través do caderno de aula. As anotacións recollidas neste facilitarán a realización do seguimento da programación mensual a través da aplicación informática.

AVALIACIÓN DA PRÁCTICA DOCENTE

A avaliación da práctica docente levarase a cabo en varios momentos. De xeito continuo ao longo do proceso recollendo información daqueles aspectos que non funcionan ou sexa necesario mellorar, para facelo no momento se a situación o permite. Ao final de cada trimestre desenvolverase unha avaliación conxunta co alumnado sobre o desenvolvemento do módulo. Nesta, entre outros temas, recolleranse datos e contrastaranse co alumnado sobre a propia práctica docente. Teranse en conta os seguintes temas:

- Metodoloxía utilizada.
- Obxectivos específicos acadados en cada UD e nivel de asimilación dos contidos e procedementos que interveñen.
- Nivel de adquisición dos resultados de aprendizaxe logrados realmente polo alumnado en relación aos programados/esperados.
- Pertinencia dos criterios de avaliación programados.
- Actividades de aprendizaxe e de avaliación empregadas.
- Explicacións realizadas na aula/taller: idoneidade, adecuación, pertinencia
- Materiais e recursos utilizados.

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

Tal e como se establece na lexislación vixente, Orde do 12 de xullo de 2011, no seu artigo 28: Ao comezo das actividades do curso académico, o equipo docente realizará unha sesión de avaliación inicial do alumnado, que terá por obxecto coñecer as características e a formación previa de cada alumno e de cada alumna, así como as súas capacidades. Así mesmo, deberá servir para orientar e situar o alumnado en relación co perfil profesional correspondente.

Para este módulo pasarase durante a primeira semana do curso, un cuestionario de avaliación inicial (sobre coñecementos previos, intereses e motivacións do noso alumnado) que se complementará cos datos proporcionados polo titor/a e datos de información de matrícula.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

O carácter continuo da avaliación debe permitir, a detección precoz das posibles dificultades na adquisición das competencias por parte do alumnado e, en consecuencia, promover a identificación dos aspectos do proceso que provocan estas dificultades e a adopción das medidas oportunas. Cando a análise da marcha dun estudante determine dificultades para o seguimento, darase un apoio educativo personalizado determinando aquelas competencias nas que o alumno/a presenta máis dificultades, propoñendo traballos e actividades de reforzo que lle permitan acadar as capacidades terminais asociados aos contidos mínimos propostos nesta programación didáctica.

No caso en que non sexa posible que garantir a consecución efectiva dos resultados da aprendizaxe, o equipo docente poderá propoñer a través do departamento de Orientación, a solicitude de flexibilidade horaria, tal e como establece a Orde do 12 de xullo de 2011 no seu artigo 15: "De acordo co artigo 61 do Decreto 114/2010, do 1 de xullo, o alumnado con necesidades educativas especiais, consonte o establecido no artigo 73 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, poderá ser autorizado, cando as necesidades de apoio específico así o xustifiquen, para cursar os ciclos formativos en réxime ordinario de xeito fragmentado por módulos, cunha temporalización distinta á establecida con carácter xeral".

De forma xeral neste módulo implantaranse, conforme ás necesidades detectadas, medidas de reforzo educativo, tanto curriculares como organizativas:

- Tendo en conta a posible discapacidade física dun alumno/a (xordeira, cegueira, deficiencia motórica,...), será necesaria a adecuación no acceso o currículo.
- Tamén poderán adecuarse compoñentes básicos do currículo (contidos, metodoloxía, recursos), incidindo directamente na programación, en base ás problemáticas concretas:
  - Adaptación no proceso de ensinanza-aprendizaxe aos ritmos e tempos tanto do grupo como individuais, axustando a temporalización das unidades didácticas.
  - Planificación de actividades para determinar cales son os coñecementos previos do alumnado antes de iniciar o proceso de ensinanza-aprendizaxe.
  - Tendo en conta os intereses do alumnado na programación e funcionalidade das aprendizaxes.
  - Creación dun clima de respecto e tolerancia e valoración mutua.
  - Creación dun ambiente de traballo cooperativo, de axuda mutua, un grupo de traballo que integre a alumnas/os con diversidade de intereses, motivacións e capacidades.
  - Métodos alternativos de ensinanza-aprendizaxe.
  - Maior tempo para a consecución dos obxectivos
  - Actividades diversas diferenciadas en grao de dificultade e complexidade para traballar o mesmo contido.
  - Deseñar diferentes actividades e situacións para avaliar o mesmo contido.
  - Adaptando os instrumentos de avaliación ás necesidades e capacidades potenciais do alumnado.
  - Materiais adaptados ás súas necesidades.
  - Adecuación de espazos na aula que favorezan a mobilidade do alumnado e posibilite distintos tipos de traballo de forma simultánea e diferentes agrupamentos coa participación de todos os alumnos e alumnas

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

É importante sinalar que ao longo do módulo traballárase coa educación en valores non só a través do traballo con actitudes recollidas no currículo do módulo, senón a través de distintos contidos inherentes ao noso traballo de aula-taller-obradoiro.

Para este módulo podemos destacar:

1. Educación para a igualdade: Estará sempre presente, xa que logo, en ningún momento se fará diferenza entre o noso alumnado por causa do seu sexo, raza, crenzas ou calquera outra característica de diferenciación entre as persoas.
2. Educación ambiental: É fundamental fomentar o respecto ao medio ambiente e mesmo fomentar o correcto emprego dos medios de que se dispón sen desperdiciar papel, consumo de auga, electricidade, etc., insistir na reciclaxe e na conservación.

3. Educación para a saúde: É importante adquirir bos hábitos posturais no traballo, así como uns adecuados hábitos de saúde e limpeza ou unha adecuada hixiene ocular ou visual nun sistema educativo e laboral onde os ordenadores toman cada día un papel máis importante, sen esquecer que a nivel profesional (tendo en conta nas situacións en que exercerán o seu traballo) deben ter en conta a súa saúde persoal e a do usuario como elementos cotiás do seu emprego.
4. Educación para a convivencia: Procurarase a resolución de conflitos fomentando o diálogo baseado no respecto, e, procurando atopar solucións de consenso de xeito democrático. Por exemplo: achegas de propostas ou ideas á hora de fixar condicións de entrega de traballos, datas de probas, etc.
5. Educación para o consumo responsable: Fomentarase entre o alumnado un consumo responsable, tanto dos seus propios materiais como os do centro e o ciclo (aula, material informático, talleres,...)
6. Interculturalidade: Traballando desde o principio de respecto as distintas culturas e xeitos de entender o mundo; entendendo isto como un enriquecemento; sinalar a este respecto, a cada vez máis frecuente presenza nas nosas aulas de alumnos de outras culturas que nos axudan a interpretar que non todas as realidades son iguais.

Consideraremos tamén de xeito transversal e como valor importante na Formación Profesional a orientación profesional polo carácter teórico e práctico que posúe o módulo e o ciclo, impregnando de funcionalidade cada unha das actividades que realicemos e contextualizándoas, sempre que sexa posible, no noso contorno socioeconómico.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

As actividades complementarias e extraescolares decídense na primeira xuntanza de equipo docente e reféndanse na primeira reunión de departamento. Ao longo do curso promoveranse diferentes actividades complementarias e extraescolares tendentes a unha axeitada consecución dos resultados de aprendizaxe, previstos no currículo. Desenvolveranse a través de visitas a diferentes organizacións, empresas ou institucións, relacionadas co ámbito profesional do futuro técnico/a e charlas nas que participarán profesionais relacionados sector produtivo da atención á dependencia.

Para maior concreción das ACF podemos sinalar as seguintes recollidas nas actas de equipo docente e de departamento:

1º Trimestre: Residencia de persoas maiores Sarquavita

2º Trimestre: Visita ao CEE A Barcia, e ao centro residencial Juan Vidan Torres

10. Outros apartados

10.1) BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

FERNANDEZ BARUTEL L., ALMEIDA SANCHEZ, J.: Organización de la atención a las personas en situación de dependencia. Mc Graw Hill, Madrid. 2012